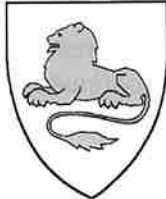

14320	F-sak 071/2020			
Saksbehandler: Kristian A. Moen				
Sakens hjemmelsgrunnlag: Domstoloven § 27				
Jnr. ref:	Arkiv:	Klageadgang: nei	Off. dok: ja	

VALG AV FORLIKSRÅD FOR PERIODEN 1. JANUAR 2021 – 31. DESEMBER 2024

Bakgrunn

I henhold til domstoloven § 27 skal hver kommune ha et forliksråd. Valg av medlemmer skal foregå innen 15. oktober året etter hvert kommunevalg, og gjelder fra 1. januar det påfølgende året. Forliksrådene er meklingsinstitusjoner med begrenset domsmyndighet som angitt i tvisteloven § 6-10.

Om saken

Rådet skal bestå av tre medlemmer og like mange varamedlemmer. Medlemslisten og varamedlemslisten skal bestå av både kvinner og menn. Varamedlemmene blir tilkalt i rekkefølgen oppnevningen viser. Kommunestyret skal velge et av medlemmene til «formann».

Det stilles krav til hvem som er valgbar til forliksrådet. Siden forliksrådsmedlemmer er dommere, gjelder også domstoloven § 53 for disse. Medlemmer må være norske statsborgere, som er vederheftige og som ikke er fradømt stemmerett. Domstoloven § 56 stiller krav til at forliksrådsmedlemmer må være fylt 25 år, mens § 70 sier at man ikke kan være fylt 70 før valgperiodens start. § 56 sier også at det kun skal velges personer som anses særlig egnet til oppgaven, og som behersker norsk skriftlig og muntlig godt. Ellers gjelder domstolovens ekskluderingsbestemmelser i §§ 71 og 72 som for meddommere. Kommunen skal kontrollere at ingen velges i strid med disse.

Valget kan gjennomføres som avtalevalg eller som forholdsvalg. De valgte medlemmene og varamedlemmene skal listes i rekkefølge iht. valget. Rekkefølgen har betydning for hvem som skal fungere ved formannens eller andre medlemmers fravær.

Kommunestyret ga uttalelse i K-sak 023/2020: *Domstolstruktur og endringer i rettskretsene og domstoloven: høringsuttalelse* om (blant annet) at kommunen ønsker å endre rettskrets for å kunne ha felles forliksråd med Meløy og Gildeskål kommuner. Høringsfristen gikk ut 2. juni, og det er lite sannsynlig at det blir noen endring før fristen 15. oktober. Valget foregår derfor med forutsetning av Rødøy skal fortsette å ha sitt eget forliksråd.

I domstoloven omtales lederen av rådet som «formann», men det brukes også «leder» i andre offisielle dokumenter. Regjeringen har varslet at kjønne tittler skal fases ut, så tittelen endres sannsynligvis i løpet av valgperioden.

Forliksrådene skal holde møte en gang i måneden og oftere dersom saksmengden krever det. Forliksrådet kan unnlate å holde møte i juli. Forliksrådet kan også unnlate å holde møte en måned dersom det til møtet ikke foreligger saker til behandling. I praksis er det ikke månedlige møter i Rødøy ettersom det ikke er saker så ofte.

Departementet understreker at valg av forliksråd ikke er et valg av politisk råd eller utvalg, og at en ved valget tar hensyn til personlige forutsetninger og egenskaper hos dem som blir valgt. Videre er det viktig å bevare kontinuiteten i forliksrådet. Kommunestyret bør derfor være tilbakeholden med å skifte ut hele forliksrådet på en gang.

En del kandidater har blitt kontaktet om å stille basert på forslag fra formannskapet. Seks personer har takket ja og er kontrollert iht. §§70-72. Andre kandidater kan velges, men dersom de ikke kan godkjennes eller fritas fra vervet må det holdes hastemøte for å velge på nytt.

Inneværende periode

I inneværende periode ble forliksrådet valgt som avtalevalg med følgende medlemmer:

1. Yngve Brox Guldbjørnsen
2. Torunn Elisabeth Fremstad
3. Monica Karlsen

Og varamedlemmer:

1. Fritjof Harald Strøm
2. Rakel Eline Heen
3. Eva Sissel Johannessen.

Monica Karlsen ble valgt som leder.

Vedlegg

- Kandidatliste
- Retningslinjer for valg av forliksrådsmedlemmer og skjønnsmedlemmer for perioden 2021 -2025

Rådmannens innstilling:

1. Som medlemmer i Rødøy forliksråd for valgperioden 2021-2024 velges:
 1.
 2.
 3.
2. Som varamedlemmer velges:
 1.
 2.
 3.
3. Som formann velges:

Rødøy kommune, 31.08.2020

Kitt Grønningstø

Rådmann

Kristian A. Moen

Prosjektleder

Kandidatliste

Navn	Født
Yngve Brox guldbjørnsen	24.06.1953
Monica Karlsen	22.04.1971
Fritjof Harald Strøm	10.01.1959
Nina Engøy Johansen	01.03.1973
Jimmy Krogh	06.07.1978
Trude Hansen	08.10.1976

Justis- og beredskapsdepartementet

Retningslinjer for valg av forliksrådsmedlemmer og skjønnsmedlemmer for perioden 2021 - 2025

18.12.2019

INNHOLD

1	VALG AV FORLIKSRAÐSMEDLEMMER	2
1.1	Forliksrådets sammensetning m.m.	2
1.2	Vilkår for å kunne velges til forliksrådsmedlem	3
1.3	Utelukkelse fra valg.....	4
1.3.1	Utelukkelse fra valg på grunn av stilling.....	4
1.3.2	Utelukkelse fra valg på grunn av vandel	4
1.4	Fremgangsmåten ved valget	5
1.4.1	Valg av forliksrådsmedlemmer og varamedlemmer	5
1.4.2	Valg av leder for forliksrådet – rekkefølgen for de valgte medlemmene	6
1.4.3	Fylkesmannens oppnevning av valgte forliksrådsmedlemmer og varamedlemmer	7
1.5	Suppleringsvalg av forliksrådsmedlemmer og midlertidig oppnevning	7
2	VALG AV SKJØNNSMEDLEMMER.....	8
2.1	Oppnevning til skjønnsmedlemsutvalgene	8
2.2	Vilkår for å kunne velges til skjønnsmedlem.....	9
2.3	Utelukkelse fra valg	9
2.4	Fremgangsmåten ved valget	9
2.4.1	Innledende behandling – domstolenes og kommunenes oppgaver	9
2.4.2	Fylkestingets oppnevning av utvalgene	10
2.5	Ajourføring og sletting i valgperioden – ny oppnevning.....	10

1 VALG AV FORLIKSRÅDSMEDLEMMER

Departementet ønsker innledningsvis å understreke at forliksrådene har en viktig og krevende oppgave. For at de skal kunne løse oppgaven, er det derfor nødvendig at det som forliksrådsmedlemmer bare velges personer som i ethvert henseende er skikket for vervet. Kommunen bør oppfordre de valgte til å delta på kurs som arrangeres for forliksrådsmedlemmer. Dette vil gjøre dem bedre i stand til å ivareta forliksrådets oppgaver på en god måte. Slike kurs arrangeres årlig av Samarbeidsutvalget for forliksråd og namsmenn.

1.1 Forliksrådets sammensetning m.m.

Domstolloven § 27 gir følgende regler for sammensetningen av forliksrådet:

«I hver kommune skal det være et forliksråd.

Forliksrådet skal ha tre medlemmer og like mange varamedlemmer. Blant medlemmene og blant varamedlemmene skal det være både kvinner og menn. Varamedlemmene tilkalles i den rekkefølge oppnevningen viser.

Kommunestyret velger et av medlemmene til formann. Har denne forfall, trer den av de andre som er nevnt først i oppnevningen og som kan gjøre tjeneste, i dennes sted.

Med samtykke fra departementet kan kommunestyret fastsette at forliksrådet skal ha to eller flere avdelinger. Hver avdeling velges etter annet og tredje ledd. Den ene formannen velges som leder for domstolen. Den andre formannen, eller de andre formennene i den rekkefølge kommunen har fastsatt, er lederens stedfortreder som leder for domstolen.

Arbeids-, skyss- og kostgodtgjørelse til medlemmene og varamedlemmene fastsettes i samsvar med forskrift gitt av Kongen. For bestemte kommuner kan departementet fastsette at formannen og i tilfelle også de øvrige medlemmene skal ha et midlertidig tilsetningsforhold etter tjenestemannsloven.

Den alminnelige namsmannen er sekretariat for forliksrådene i sitt distrikt. Kongen kan ved forskrift gi regler om forholdet mellom forliksrådet og sekretariatet.

Kommuner som har samme sekretariat for forliksrådet og dessuten ligger i samme domssogn, kan med tilslutning av minst 2/3 av hver av kommunestyrenes medlemmer beslutte å ha felles forliksråd dersom kommunene samtidig er enige om hvor mange medlemmer og varamedlemmer hver kommune skal velge, og om hvordan det skal sikres at det blant både medlemmene og varamedlemmene er både kvinner og menn. Felles forliksråd kan opprettes uavhengig av funksjonsperioden etter § 57.»

1.2 Vilkår for å kunne velges til forliksrådsmedlem

Forliksrådsmedlemmer er dommere, og domstoloven § 53 gjelder derfor også for dem: forliksrådsmedlemmer må være norske statsborgere – menn eller kvinner – som er vederheftige og som ikke er fradømt stemmerett i offentlige anliggender.

I tillegg oppstiller domstoloven § 56 visse vilkår for å kunne velges til forliksrådsmedlem:

- Vedkommende må ha fylt 25 år.
- Vedkommende må være under 70 år ved valgperiodens start, jf. § 70 nr. 1.
- Som forliksrådsmedlemmer skal bare velges personer som anses særskilt egnet til oppgaven, og som behersker norsk skriftlig og muntlig godt.
- Den som ikke bor i kommunen kan nekte å ta imot valg.

Valg av forliksrådsmedlemmene skal skje innen 15. oktober året etter kommunestyrevalget og valgperioden løper i fire år fra 1. januar året etter. Det gjøres ikke unntak fra alderskravet.

Det følger av domstoloven § 57 tredje ledd at «den som ikke bor i kommunen, kan nekte å ta imot valg.» Man er altså valgbar selv om man ikke bor i kommunen, men man kan nekte å ta imot valget. Om sammenhengen mellom domstoloven § 57 tredje ledd og § 59 første ledd fremgår det av Bøhns kommentarutgave til domstoloven: *«Også hvis et forliksrådsmedlem flytter fra kommunen, må det holdes suppleringsvalg, selv om medlemmet ønsker å fortsette. Men ettersom folk utenfor kommunen er valgbare, jf. merknad 2 til § 56 tredje ledd, er det ikke noe i veien for at kommunestyret kan gjenvelge medlemmet dersom vedkommende er villig, [...]»*

Etter § 74 kan en person kreve seg fritatt fra valg dersom helsetilstand eller andre særlige grunner tilsier det, eller vedkommende har vært medlem av forliksrådet i to perioder tidligere.

Digitaliseringen av publikumstjenester innen den sivile rettspleie på grunnplanet vil få stor betydning for forliksrådene. Etter planen skal løsningen for forliksrådene implementeres høsten 2020. Den digitale løsningen vil blant annet innebære at forliksrådets medlemmer skal logge seg på en portal for å lese saker samt signere rettsbøker. Det vil derfor være en stor fordel om de forliksrådsmedlemmene som velges har god digital kompetanse.

Departementet understreker at valg av forliksråd ikke er et valg av politisk råd eller utvalg, og at en ved valget tar hensyn til personlige forutsetninger og egenskaper hos dem som blir valgt. Videre er det viktig å bevare kontinuiteten i forliksrådet. Kommunestyret bør være tilbakeholden med å skifte ut hele forliksrådet på en gang.

1.3 Utelukkelse fra valg

Etter domstolloven § 56 første ledd annet punktum gjelder domstolloven § 71 til § 74 tilsvarende for forliksrådsmedlemmer. Dette innebærer at de som er utelukket til valg som lekdommere, heller ikke kan velges som medlemmer av forliksrådet.

1.3.1 Utelukkelse fra valg på grunn av stilling

Hensynet til domstolenes uavhengighet, og til at befolkningen skal ha tillit til uavhengigheten, begrunner reglene om utelukkelse fra valg på grunn av stilling. Det er avgjørende for tilliten til domstolene at domstolene oppfattes å være uavhengige av andre statlige myndigheter. De samme hensyn gjør seg gjeldende for den som skal velges til forliksrådsmedlem.

Domstolloven § 71 lyder:

«Utelukket fra valg på grunn av stilling er:

- 1. Stortingets representanter og vararepresentanter,*
- 2. statsrådets medlemmer, statssekretærer, statsrådenes personlige politiske rådgivere og ansatte ved Statsministerens kontor,*
- 3. fylkesmenn og assisterende fylkesmenn,*
- 4. utnevnte og konstituerte dommere og ansatte ved domstolene,*
- 5. ansatte ved påtalemyndigheten, i politiet og kriminalomsorgen og personer som er tildelt begrenset politimyndighet,*
- 6. ansatte i Justisdepartementet, Politidirektoratet og Domstoladministrasjonen¹ og dens styre,*
- 7. ansatte og studenter ved Politihøgskolen og Fængselsskolen,*
- 8. praktiserende advokater og advokatfullmektiger,*
- 9. kommunens administrasjonssjef (medlemmene av kommunerådet i kommuner med et parlamentarisk styringssystem) og andre kommunale tjenestemenn som tar direkte del i forberedelsen eller gjennomføringen av valget.»*

§ 71 nr. 9 utelukker fra valg i den kommunen vedkommende er ansatt i, ikke fra tilsvarende valg i andre kommuner. Uttrykket «tar direkte del i» gjelder alle typer arbeid, også utførelse av teknisk pregede oppgaver.

1.3.2 Utelukkelse fra valg på grunn av vandel

Regler for hvem som er utelukket på grunn av vandel, fremgår av domstolloven § 72:

«Utelukket fra valg på grunn av vandel er:

- 1. den som er idømt ubetinget fengselsstraff i mer enn ett år,*
- 2. den som er idømt forvaring eller særreaksjoner etter straffeloven § 40 eller §§ 62 til 65,*
- 3. den som er idømt ubetinget fengselsstraff i ett år eller mindre, og det ved valgperiodens start er mindre enn 15 år siden dommen var rettskraftig,*

4. den som er idømt betinget fengselsstraff, og det ved valgperiodens start er mindre enn 10 år siden dommen var rettskraftig,
5. den som er idømt eller har vedtatt bøtestraff for et forhold som etter loven kan medføre fengsel i mer enn ett år, og det ved valgperiodens start er mindre enn 10 år siden dommen var rettskraftig eller vedtakelsen,
6. den som har fått betinget påtaleunntatelse eller domsutsettelse for et forhold som etter loven kan medføre fengsel i mer enn ett år, og det ved valgperiodens start er mindre enn 10 år siden avgjørelsen var rettskraftig.

Dom på samfunnsstraff medfører utelukkelse etter første ledd nr. 1 eller 3, avhengig av lengden av den subsidiaire fengselsstraffen. Ved delvis betinget fengselsstraff vurderes hver del for seg etter første ledd.»

Domstolloven § 72 innebærer at ikke bare straffens art, men også straffens lengde er av betydning for hvor lenge en person er utelukket fra valg som forliksrådsmedlem. Etter domstolloven § 73 er det kommunen som skal kontrollere at ingen velges i strid med § 71 og § 72. I praksis vil den nødvendige informasjonen måtte innhentes dels gjennom kontakt med den enkelte kandidat og dels ved forespørsel til strafferegisteret eller politiet. Ved henvendelser om vandel bør kommunene legge vekt på at det ikke skal innhentes mer informasjon enn det som er nødvendig for å avklare om personen er valgbar etter § 72.

For øvrig er det ingen formelle begrensninger for hvem som kan velges som forliksrådsmedlem. Det er således adgang til å velge jurister utover de begrensningene som følger av § 71. Ansatte ved kommuneadministrasjonen som ikke tar direkte del i forberedelsen eller gjennomføringen av valget kan også velges.

1.4 Fremgangsmåten ved valget

1.4.1 Valg av forliksrådsmedlemmer og varamedlemmer

Valg av forliksrådsmedlemmer skal etter domstolloven § 57 første ledd foregå innen 15. oktober året etter hvert kommunestyrevalg. Det nye forliksrådet trer sammen 1. januar det påfølgende år. Valget foretas av kommunestyret selv.

Paragraf 57 lyder:

«Forliksrådsmedlemmer med varamedlemmer velges av kommunestyret selv. Valget foregår innen 15. oktober året etter hvert kommunestyrevalg og gjelder for fire år fra 1. januar det påfølgende år.

For valget gjelder bestemmelsene i kommuneloven §§ 7-4 til 7-8 med de avvik som følger av paragrafen her og av § 27.

Ved flertallsvalg skal rekkefølgen både for medlemmene og for varamedlemmene bestemmes etter deres stemmetall, eller ved loddtrekning når stemmetallet står likt, med mindre kommunestyret enstemmig fastsetter rekkefølgen.

Dersom det ved forholdsvalg er nødvendig for å oppfylle kravet i § 27 om at det blant medlemmene skal være både kvinner og menn, og opprykk etter kommuneloven § 7-6 tredje ledd innen den enkelte liste er utelukket, skal kandidater fra det underrepresenterte kjønn rykke opp på den listen som har fått færrest stemmer. Det samme gjelder dersom det er nødvendig for å oppfylle kravet om at det også blant varamedlemmene skal være både kvinner og menn. Dersom det har vært opprykk etter første punktum på den listen som har fått færrest stemmer, skjer opprykket for varamedlemmene på den listen som har fått nest færrest stemmer. Ved stemmelikhet avgjøres det ved loddtrekning på hvilken liste opprykk skal skje.»

I kapittel 7 i lov 22. juni 2018 nr. 83 om kommuner og fylkeskommuner (Kommuneloven) er det fastsatt generelle bestemmelser for valg til folkevalgte organer mv. Disse reglene gjelder også for valg av forliksråd, med de avvik som følger av domstoloven §§ 27 og 57. Valget skal således holdes som forholdsvalg når minst ett medlem krever det, og ellers som avtalevalg, jf. kommuneloven § 7-4. Bestemmelsen i kommuneloven § 7-6 femte ledd om antall varamedlemmer kommer imidlertid ikke til anvendelse, fordi domstoloven § 27 uttrykkelig bestemmer at det skal være tre varamedlemmer.

Særregelen i domstoloven § 57 tredje ledd om at kommunestyret enstemmig kan fastsette rekkefølgen for forliksrådsmedlemmer, har bakgrunn i at forliksrådet til tider gjenvelges uten at en ønsker å endre rekkefølgen. Rekkefølgen har betydning ved forfall til forliksrådets møter.

Ved avtalevalg angir kommuneloven § 7-7 tredje ledd hvordan en valgteknisk skal oppfylle kravet i domstoloven § 27 om at det blant medlemmene og varamedlemmene skal være både kvinner og menn. Når det gjelder forholdsvalg vises til kommuneloven § 7-6, jf. domstoloven § 57.

1.4.2 Valg av leder for forliksrådet – rekkefølgen for de valgte medlemmene

Om valg av leder for forliksrådet bestemmer domstoloven § 27 at kommunestyret velger én av forliksrådsmedlemmene til «formann». Denne bestemmelsen skal forstås slik at kommunestyret først velger tre forliksrådsmedlemmer med varamedlemmer, uten at det avgjøres hvem som skal være «formann». Deretter foretas særskilt valg av «formann» blant de tre forliksrådsmedlemmer som er valgt. Ved valget må en gå frem etter de almennelige regler i kommuneloven kapittel 7 nevnt over.

Valget av forliksrådsmedlemmer avgjør den innbyrdes rekkefølgen av de valgte medlemmer og varamedlemmer. Rekkefølgen har betydning for hvem som skal fungere ved «formannens» eller andre medlemmers fravær, jf. domstoloven § 27 tredje ledd. Dette vil avhenge av om medlemmene er valgt ved forholdstallsvalg eller ved avtalevalg. Er valget holdt som forholdstallsvalg bestemmes rekkefølgen i henhold til kommuneloven § 7-6. Avtalevalg følger reglene i kommuneloven § 7-7.

1.4.3 Fylkesmannens oppnevning av valgte forliksrådsmedlemmer og varamedlemmer

Når valget på forliksrådsmedlemmer med varamedlemmer er holdt og den innbyrdes rekkefølgen fastslått, sender kommunen innberetning om valget til fylkesmannen. Fylkesmannens oppnevning av forliksrådet og tilsyn med forliksrådets virksomhet, er regulert i domstoloven § 58:

«Valget innberettes til fylkesmannen. Finner han valget lovlig, utferdiger han oppnevning for de valgte etter den rekkefølge som er fastsatt ved valget. Ellers påbyr han at det i fornøden utstrekning skal holdes nytt valg.»

Fylkesmannen fører tilsyn med forliksrådets virksomhet.»

Finner fylkesmannen at valget er foretatt korrekt etter reglene i domstoloven og kommuneloven, stadfester han valget. I motsatt fall skal fylkesmannen påby at det avholdes nytt valg.

1.5 Suppleringsvalg av forliksrådsmedlemmer og midlertidig oppnevning

Adgangen til å foreta suppleringsvalg av forliksrådsmedlemmer følger av domstoloven § 59:

«Når et forliksrådsmedlem eller varamedlem dør eller flytter fra kommunen, eller når det opplyses at vedkommende mangler noen av de betingelser som nevnt i §§ 53 eller 56 første ledd, eller vedkommende ellers blir varig forhindret fra å gjøre tjeneste, foretar kommunestyret nytt valg av medlem eller varamedlem for den tid som er igjen. Valget foretas som flertallsvalg.»

Kommunestyret kan tillate et medlem eller varamedlem å fratrukke sin stilling før tiden og foretar i så fall nytt valg etter reglene i første ledd.

Har noen forfall så forliksrådet ikke kan holde beslutningsdyktig møte, kan fylkesmannen oppnevne stedfortredere for den enkelte sak eller for inntil tre måneder. Er det ikke tid til å innhente fylkesmannens bestemmelse, kan to forrettende forliksrådsmedlemmer midlertidig tilkalle en stedfortreder når partene samtykker.

Den som oppnevnes som medlem eller varamedlem etter denne paragraf, kommer i rekkefølge etter dem som er oppnevnt tidligere. Dersom det holdes valg på nytt medlem fordi formannen har fratrukket e.l., kan kommunestyret selv velge ny formann uavhengig av første punktum.»

Det er ikke gitt nærmere bestemmelser om hvordan stedfortredere skal velges. Behovet for stedfortredere oppstår ofte i hastesituasjoner, og da kan det være lite hensiktsmessig at kommunestyret foretar valget. I slike situasjoner vil fylkesmannen

kunne oppnevne stedfortredere etter forslag fra de gjenværende medlemmer i forliksrådet. I praksis kan det gjerne skje ved en telefonhenvendelse til fylkesmannen. Det er en forutsetning at den eller de stedfortredere som oppnevnes er valgbare, dvs. at de oppfyller vilkårene i domstoloven §§ 53 og 56.

Begrunnelsen for § 59 fjerde ledd er at flere fylkesmenn og kommuner har påpekt at det ved suppleringsvalg bør være anledning til å velge «formann» uavhengig av den rekkefølge som medlemmene er oppnevnt i. Domstoloven § 27 skal forstås slik at kommunestyret ved det ordinære valg av forliksråd, skal velge «formann» uten hensyn til den rekkefølge som ellers ville gjelde, jf. foran under pkt. 1.4.2. Det samme bør gjelde ved suppleringsvalg, slik at en lettere finner løsninger som både forliksrådet og det enkelte medlem er tjent med. Lederen for forliksrådet har ofte en større arbeidsbyrde og et større ansvar enn de øvrige medlemmer, og lederens evne til å lede forliks- og domsforhandlinger er dessuten av stor betydning. Kommunestyret bør innhente forliksrådets syn før forslag fremsettes.

2 VALG AV SKJØNNSMEDLEMMER

2.1 Oppnevning til skjønnsmedlemsutvalgene

Lov 1. juni 1917 nr. 1 om skjønn og ekspropriasjonssaker (skjønnsprosessloven) § 14 gir regler for oppnevning av skjønnsmedlemmer (tidligere kalt skjønnsmenn) § 14 lyder:

«I hvert fylke skal det være et utvalg av skjønnsmedlemmer som oppnevnes av fylkestinget etter forslag fra tingrettene og fra kommunestyrene. Oppnevningen foretas innen 15. oktober året etter hvert kommunestyrevalg, og gjelder for fire år fra 1. januar det påfølgende år. Utvalget skal ha så mange medlemmer fra hvert domssogn som departementet fastsetter. Ved fastsettingen av antallet tas hensyn til hvor mange skjønnsaker det vanligvis er i domssognet.

Ved oppnevningen skal det tas sikte på at utvalget får en allsidig sammensetning, og at de som oppnevnes har kyndighet på et eller flere områder som vanligvis berøres ved skjønn. Reglene i domstoloven § 70, unntatt annet ledd nr. 1 om en øvre aldersgrense, §§ 71 til 74 og § 79 gjelder tilsvarende. Det samme gjelder retten til fritak på grunn av utført tjeneste etter domstoloven § 90 første ledd annet punktum.

Fylkesrådmannen skal innen 1. november året etter hvert kommunestyrevalg sende oppgave over alle skjønnsmedlemmer i det fylkesvise utvalg til tingrettene og jordskifterettene i fylket og til vedkommende lagmannsrett. Oppgaven skal inneholde fullt navn, adresse, fødselsnummer, eventuell telefon til arbeidsted og privat, stilling og yrke, samt angivelse av hva vedkommende er særlig kyndig i.»

Det er fylkestinget som velger skjønnsmedlemmer. Fylkestingets kompetanse til å oppnevne skjønnsmedlemmer etter skjønnsprosessloven § 14 kan delegeres til fylkesutvalget. Kompetansen kan imidlertid ikke delegeres til kommunene.

Oversikten fylkesrådmannen skal sende tingrettene, skal inneholde samme opplysninger om de valgte medlemmene som domstolene har bedt om i forbindelse med forslagene. Kravet om angivelse av hva vedkommende er særlig kyndig i, peker for det første på en mer generell inndeling innen utvalgene, dernest på vedkommendes særskilte kvalifikasjoner dersom dette ikke fremgår tilstrekkelig av yrkesbetegnelsen. For eksempel kan opplysning om spesiell fagutdanning være nyttig.

2.2 Vilkår for å kunne velges til skjønnsmedlem

Henvisningene i skjønnsprosessloven § 14 annet ledd til domstolloven §§ 70, 71 til 74 og 79 samt § 90 innebærer at det, i tillegg til de krav til faglige kvalifikasjoner som følger av skjønnsprosessloven, i hovedsak skal gjelde de samme krav til personlige forutsetninger og formelle forhold for skjønnsmedlemmer som for lagrettemedlemmer og meddommere. Den øvre aldersgrensen etter domstolloven § 70 annet ledd nr. 1 gjelder imidlertid ikke for skjønnsmedlemmer. Da det er fylkeskommunene som oppnevner de fylkesvise utvalgene av skjønnsmedlemmer, skal henvisninger til «kommunen», «kommunestyret» og liknende forstås som henvisninger til tilsvarende instanser i fylkeskommunen.

Departementet understreker at det skal tas sikte på en allsidig sammensetning av utvalget. Særlig må det sørges for at det i utvalget kommer med et tilstrekkelig antall personer med innsikt i bygningsvesen og i jord- og skogbruk. Domstolene er i sin virksomhet avhengig av erfarne og velkvalifiserte skjønnsmedlemmer, og dette hensyn bør tillegges betydelig vekt ved valget.

2.3 Utelukkelse fra valg

Det gjelder samme regler for utelukkelse fra valg for skjønnsmedlemmer som for valg av meddommere og forliksrådsmedlemmer. Det vises til omtalen under pkt. 1.3 ovenfor. Det vil da være fylkeskommunen som bør foreta undersøkelse av foreslåtte kandidater eller valgte medlemmer av utvalget opp mot strafferegisteret.

2.4 Fremgangsmåten ved valget

2.4.1 Innledende behandling – domstolenes og kommunenes oppgaver

Tingrettene må i god tid sende sitt forslag til antall skjønnsmedlemmer til fylkeskommunen, med gjenpart til kommunene i domssognet.

Tingrettene bør også kunne foreslå skjønnsmedlemmer med navn til fylkeskommunen. Allerede oppnevningssadgangen i den enkelte sak tilsier dette. I Ot.prp. nr. 18 (1971-72) side 25 heter det at «*Departementet mener at fylkestinget skal ha plikt til å innhente forslag fra herreds- og byrettene og fra kommunestyrene som må forutsettes å ha god kjennskap til hvem som eigner seg som skjønnsmenn. Fylkestinget bør for øvrig også kunne henvende seg til andre faginstanser eller folkevalgte organer for å få forslag.*». Også

ordlyden i skjønnsprosessloven § 14 første ledd første punktum «oppnevnes av fylkestinget etter forslag fra tingrettene og fra kommunestyrene» understøtter dette.

Fordelingen av antall skjønnsmedlemmer på den enkelte kommune i domssognet bestemmes etter folketallet i kommunene. Departementet mener at det mest praktiske er at fylkeskommunen, som i siste omgang er ansvarlig for valget, på forhånd fastsetter denne, og gir domstolene og kommunene en meddelelse om dette. (Denne legges til grunn i den grad det ikke, etter forslag fra enkelte domstoler, har vært aktuelt med justeringer av antallet fra departementets side).

Kommunestyret bør avgi forslag om kandidater i god tid, slik at det igjen kan behandles av fylkestinget i henhold til de frister som gjelder, jf. 2.1.

Det samlede forslag bør inneholde ca. 20 % flere navn enn det antall som skal velges. Om ønskelig kan forslagene begrunnes. Det gjelder ellers ingen særskilte regler for uttaket av kommunestyrene (det er intet til hinder for at dette skjer ved forholdsvalg dersom dette kreves).

Oversikten over skjønnsmedlemmer skal inneholde opplysninger om de foreslåtte navn, adresse, fødselsnummer, yrke og stilling, eventuelt telefonnummer til arbeidsted og privat, samt angivelse av hva vedkommende er særlig kyndig i, i den grad dette ikke dekkes av yrkesbetegnelsen.

En oversikt over antall skjønnsmedlemmer i de forskjellige fylkene og domssognene følger vedlagt.

2.4.2 Fylkestingets oppnevning av utvalgene

Det er mest hensiktsmessig at valget foretas samtidig med valg av lagrettemedlemmer, meddommere og forlikrådsmedlemmer. Valget vil i så fall foretas av det nye fylkestinget. Fylkesrådmannen bør sette frist overfor domstolene og kommunene for innberetning av forslagene.

Ved oppnevningen i fylkestinget henvises til de alminnelige saksbehandlings- og avstemmingsregler som gjelder for fylkestinget for øvrig, så langt disse passer.

Fylkesrådmannen skal innen 1. november året etter fylkestingsvalget, sende oppgave over alle skjønnsmedlemmer i det fylkesvise utvalg til tingrettene og jordskifterettene i fylket og til vedkommende lagmannsrett, jf. § 14 tredje ledd.

2.5 Ajourføring og sletting i valgperioden – ny oppnevning

Fylkesrådmannen skal slette et skjønnsmedlem fra utvalget når et skjønnsmedlem flytter fra fylket eller vilkårene for sletting for øvrig foreligger etter reglene i domstolloven § 76 første eller annet ledd, jf. skjønnsprosessloven § 15, som lyder:

«Sletting av skjønnsmedlemmer fra utvalget, jf § 14, foretas av fylkesrådmannen når et skjønnsmedlem flytter fra fylket eller for øvrig vilkårene for sletting foreligger etter reglene i domstolloven § 76 første eller annet ledd. Før avgjørelse treffes, skal vedkommende skjønnsmedlem så vidt mulig få høve til å uttale seg, og han skal om mulig gis meddelelse om resultatet. Reglene i domstolloven § 76 tredje ledd om klage gjelder tilsvarende. Klagen går til lagmannsretten. I stedet for et skjønnsmedlem som er slettet, oppnevner fylkesrådmannen en annen.

Beslutning om endringer i skjønnsmedlemutvalget meddeles tingrettene og jordskifterettene i fylket og vedkommende lagmannsrett.»

Av hensyn til at medlemmene av skjønnsmedlemsutvalget ofte kan være aktuelle for oppnevning ved flere domstoler, bør melding om adresseendringer og slettelsergrunner fra vedkommende (eller fra pårørende) som regel gis direkte til fylkesrådmannen. Dersom vedkommende domstol har mottatt opplysning om flytting eller slettelsergrunner, bør dette straks videreformidles til fylkesrådmannen. Fylkesrådmannen skal informere de som velges om at de plikter å gi melding om alle endringer av betydning.